

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniski prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 18. FEBRUARJA (FEB. 18), 1944 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 35
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

AMERIČANI NAPADAJO TRUK NA PACIFIKU

Ameriški bombniki izvršili prvi napad na otok Ponape, japonski "Gibraltar" v Karolinski grupi. MacArthur naznanil izkrcanje novih čet na otokih grupe Green.—Železniške proge in naprave pri Rimu bombardirane iz zraka. Poljski vojaški zbor v akciji proti Nemcem na italijanski fronti. Berlin v plamenih po novem bombnem napadu.—Rusi zasedli trideset naselbin v prodiranju proti Pskovu

Pearl Harbor. 18. febr.—Močno ameriško brodovje z letalskim kritjem je začelo napadati otočje Truk, ki je središče japonskega imperija na Pacifiku.

Washington, D. C., 17. febr.—Vojni departament poroča, da je okrog 1000 ameriških vojakov utonilo na Atlantiku, ko je bil vojaški transportni parnik potopljen.

Neapel. 17. febr.—Nemci so danes obnovili srdite napade v okolici Rima, toda Američani in Angleži se po prvih poročilih niso premaknili iz svojih postojank. Najhušji nemški napadi so osredotočeni na Anzio, ki ga Nemci napadajo z vso furijo s tanki in pehoto. Zavezniki, ki imajo tudi močne oklopne enote, drže svoje postojanke.

Pearl Harbor, Havaji. 17. febr.—Ameriški bombniki modela Liberator so prvič od začetka vojne udarili po japonskem imperiju v centralnem delu Pacifika, poročajo glavni stan admirala Chesterja W. Nimitza. Izvršili so bombni napad na otok Ponape, japonski "Gibraltar" v Karolinski otoški grupi, 437 milj od Truka, velike japonske mornariške baze.

Ameriški letalci so vrgli 55 ton bomb na japonske vojaške objekte in naprave na otoku ter potopili tovorni parnik. Naleteli niso na odpor s strani japonske letalske sile in vsi bombniki so se vrnili v svoje oporišče po izvršenem napadu.

Ponape leži 650 milj zapadno od Kwajaleina, glavnega otoka Maršalske grupe, katerega so ameriške čete nedavno zasedle. Otok je najvažnejša japonska baza v Karolinski grupi.

Drugi roji ameriških bombnikov so metali bombe na otoke Maršalske grupe, 200 milj severovzhodno od Kwajaleina.

Zavezniki stan na Pacifiku. 17. febr.—Nadaljnje ameriške čete so se izkrcale na otokih grupe Green na severni strani Bougainville, pravi naznanilo. Konvoj, ki je pripeljal čete, katere so se izkrcale na otokih, so napadli japonski letalci, ki pa so bili kmalu poginani v beg. Izstrelki iz protiletalskih topov so uničili tri japonska letala.

General Douglas MacArthur je naznanil, da so ameriške in novozelandske čete okupirale otoke grupe Green zadnji ponedeljek. Ti leže 120 milj vzhodno od Rabaula, japonske mornarične in letalske baze na Novi Britaniji, ki je tarča skoro neprestanega bombardiranja iz zraka.

Zavezniki stan v Neaplu. 17. febr.—Ameriški letalci so bombardirali železniške proge in naprave pri Rimu in samostan na Monte Cassinu na drugem koncu italijanske fronte. Radiopostaja v Barju je apelirala na italijanske rodoljube v krajih v ozadju frontskih bojnih črt, naj pomagajo zaveznikom pri razbijanju italijanskih komunikacijskih zvez.

Zavezniki boje ladje so šle v akcijo in obstreljevale nemške ladje na obrežju na južni strani Rima. Ljute bitke divjajo pri Cassinu, 20 milj od Rima.

Nemci še drže samostan na Monte Cassinu, ki je tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka. Nemške enote tudi bruhaajo iz severne na samostan, ki je delo razvalinah.

Berge okrcal železniške družbe

Monopolistična kontrola zavrta razvoj

Washington, D. C., 17. febr.—Wendell Berge, načelnik protitrustne divizije federalnega justičnega departamenta, je pri zaslišanju pred senatnim odsekom za vojaške zadeve obdolžil železniške kompanije monopolističnih tendenc in kontrole, ki so zavirale napredek v opremljanju vlakov z modernimi napravami in preprečile znižanje voznine.

Berge je zlasti kritiziral kompanije, ki operirajo železnice na zapadni strani reke Mississippi. Te so sklenile dogovor, ki po njegovi sodbi krši provizije protitrustnih zakonov. To je ugotovila preiskava federalnega justičnega departamenta, ki se je pričela pred več meseci. Ugotovitve in podatki so zdaj predmet študije, da se določi postopanje proti železniških kompanijam.

Senator Kilgore, demokrat iz West Virginije in načelnik odseka, je kritiziral železniške kompanije in jih obdolžil, da niso nadomestile stare opreme z novo. Dejal je, da imajo sedaj 16,000 manj potniških vagonov nego so jih imeli pred 25 leti in da 40 odstotkov lokomotiv je starih 23 in več let.

Petokolonci aktivni v Afriki

Popušcanje v prosekuciji Lavalovih pristašev

London, 17. febr.—Fernand Grenier, član posvetovalne skupščine v Alžiru, kjer je sedež odbora za osvoboditev Francije, kateremu načeljuje general Charles de Gaulle, je na sestanku s časniki dejal, da so petokolonci spet aktivni v severni Afriki, kar je treba pripisati zavezniškemu popušcanju v prosekuciji in kaznovanju agentov in pristašev Lavalove vlade v Vičhyju, ki so bili aretirani v Afriki.

Glavni pristaši Lavalja še niso prišli pred sodišče. Med temi so Pierre Pucheu, M. Derriou in general Jean M. Bergeret. Nedavni izgledi, katere so petokolonci podžigali v Maroku, dokažujejo, da Vichy in Berlin delata roka v roki, da se zavezniška osvoboditev severne Afrike izjalovi. Preiskava je ugotovila, da so izgrede provocirali Lavalovi in Hitlerjevi agenti. V tih je bilo več domačinov ubitih v spopadu s francosko policijo.

"Te agente dovažajo v Maroko nemška letala," je rekel Grenier. "Tja prihajajo z milijoni frankov in radioaparati. Ameriški in britanski krogi lahko naredijo temu konec. Gotovo je, da bi Lavalovi pristaši že dobili zasluženo kazen, če ne bi imeli opore pri britskih in ameriških krogih."

Grenier je bil imenovan za načelnika odbora za informacije posvetovalne skupščine v Alžiru. On je bil vodja komunistične podtalne grupe v Franciji, dokler ni pobežnil v Afriko. V London je prišel kot zaupnik generala De Gaulle.

Umik Finske iz vojne blizu

Paasikivi odpotoval v Moskvo

London, 17. febr.—Poučeni diplomatični krogi so prepričani, da Nemčija ne bo uspela v svojih naporih, da prepreči umik Finske iz vojne. Največ, kar morejo nacisti pričakovati v situaciji, kakršna je, je to, da bodo še začasno držali petčamski distrikt ob meji severne Norveške.

Obisk J. K. Paasikiva, bivšega finskega premierja, Stockholm je že prešel prvo fazo tipanja za sklenitev miru med Finsko in sovjetskimi Rusiji.

(Radio Bern je sinoči naznanil, da so bile note med Nemci in Finci izmenjane v Helsinku in da je Paasikivi odpotoval v Moskvo.)

Ali je Paasikivi dobil ruske mirovne pogoje v Stockholmu, ni znano. Očitno je, da je Finska v zagati. Mnenje prevladuje, da so ruski mirovni pogoji zmeri in da jih bo Finska sprejela. Pritisk nacije na Finsko se je zmanjšal kot posledica udarcev, katere dobiva Hitlerjeva sila na ruskih frontah.

Reševanje vladne krize v Argentini

Predsednik Ramirez za sklenitev kompromisa

Buenos Aires, Argentina, 17. febr.—Predsednik Pedro Ramirez skuša doseči kompromis s člani vojaške klike, ki so izšli iz resignacije zunanjega ministra Alberta Gilberta in Enrika Gonzalesa, predsednikovega tajnika. Doznava se, da zadovoljiv sporazum še ni dosežen in da vladna kriza še ne bo rešena.

Ramirez je po resignaciji Gilberta in Gonzalesa, dveh največjih podpornikov svojega režima, imenoval admiral Benito Suñera za zunanjega ministra, polkovnika Dominga Cortesa pa za tajnika. Včeraj je odstopil Leopoldo Lugones kot član Ramirezovega tajništva.

Očitno je, da se Ramirez zanaša na podporo bojne mornarice v krizi. Iz tega razloga je imenoval admiral Suñera za zunanjega ministra v upanju, da bo imel podporo pri vojaški klici. Gustavo Martinez Zuviria je resigniral kot justični minister in nasledil ga je Honorio Silgueira. Naslednji je znan kot prijatelj Združenih narodov.

Holandci morajo graditi utrdbe

London, 17. febr.—Nemške okupacijske avtoritete so odredile, da morajo vsi moški v starosti 18 do 45 let graditi utrdbe v holandskih obrežnih krajih, poročajo Aneta, holandska časniška agentura. Voditelji podtalnega gibanja v Holandiji so apelirali na delavce, naj ne pomagajo Nemcem.

Lakota pokosila milijon Kitajcev

Cungking, Kitajska, 17. febr.—Čez milijon Kitajcev je umrlo za lakoto v provinci Kwantung v zadnjih mesecih po izjavi G. E. Adamsa, tajnika ameriške posvetovalne komisije za južnovzhodno Kitajsko. On je dejal, da bo lakota pokosila nadaljnje tisoče, če ne bodo storjeni koraki za olajšanje bede.

Trije nemški parniki potopljeni

London, 17. febr.—Admiralitet poroča, da so enote britske mornarice potopile tri nemške parnike v akciji v bližini norveškega obrežja. Britska sila je v bitki imela neznatne izgube.

VPLIV SOVJET-SKE RUSIJE STALNO NARAŠČA

Moskva bo imela glavno besedo v Evropi

NAPADI NA POLJSKO IN FINSKO

London, 17. febr.—Razvoj dogodkov kaže, da vpliv sovjetske Rusije v Evropi stalno narašča in da bo igrala glavno vlogo v vladah in administracijah držav v centralni Evropi in na Balkanu. Velika Britanija in Amerika, ki bi, kakor izgleda, radi postavili ravnotežje za vzdrževanje vpliva, ne bosta uspeli.

Britska vlada je morala na pritisk Moskve suspendirati poljski list, ki je napadal sovjetsko vlado in politiko. Uredniki tega lista so zahtevali vzpostavitev mej stare Poljske in se izrekli proti meji ob Curzonovi liniji, katero so člani vrhovnega zavezniškega sveta začrtali po zaključku prve svetovne vojne.

Sovjetski tisk stalno napada poljsko ubežno vlado v Londonu, o kateri trdi, da ne predstavlja poljskega ljudstva, temveč privilegirane sloje, ki so izkoriščali delavce in kmete. Moskva je pretrgala odnose s poljsko vlado, ko je slednja ponovila obdolžitve, da so Rusi poklali čez deset tisoč poljskih častnikov in vojakov v Katinskem gozdu pri Smolensku.

Sedaj je prišla na vrsto tudi Finska, o kateri poročajo, da bi se rada umaknila iz vojne. Agitacija za sklenitev miru med Finsko in sovjetsko Rusijo se je povečala, ko je ameriški državni tajnik Cordell Hull naslovil svarilo finski vladi, da bo morala prevzeti odgovornost za posledice, če se bo še nadalje borila proti Rusiji na strani Nemčije. Svarilo je značilno, ker je bila Finska deležna slaslovesov v Ameriki in Veliki Britaniji pred tremi leti, ko se je borila proti Rusiji, ko slednja še ni bila v taboru sedanjih zaveznikov. Takrat so trdili, da se Finska bori za civilizacijo in demokracijo.

Moskva je v zadnjih dneh večkrat naglasila, da mora biti Finska kaznovana, ker se je zvezala z Nemčijo v borbi proti sovjetski Rusiji in da bodo sovjeti določili kazen.

Senat odobril pomožni program

Nasičevanje prebivalcev evropskih držav

Washington, D. C., 17. febr.—Resolucija, da ameriška vlada preskrbi živila za nasičevanje lačnih prebivalcev evropskih držav, je bila sprejeta v senatu. Resolucija nima veljavnosti zakona, temveč le priporoča vladi sestavo sistematičnega in definitivnega pomožnega ustroja, ki bo skrbel, da bodo prizadete evropske države, ki najbolj potrebujejo pomoči, dobivale živila. Resolucija ne potrebuje odobritve nižje kongresne zbornice.

Avtorja resolucije sta senator Taft, republikanec iz Ohia, in senator Gillette, demokrat iz Iowa. Ta določa posvetovanja z Veliko Britanijo, Švico in Švedsko glede sestave načrta za nasičevanje prebivalcev Belgije, Norveške, Holandije, Poljske, Grčije, Jugoslavije in Čehoslovakije.

Resolucija je bila predložena senatu pred nekaj meseci in potem odobrena po odseku za zunanje zadeve. Opozicija proti resoluciji je prišla s strani onih, ki so izražali bojazen, da bodo živila, ki jih pošlje Amerika, prišla v nemške roke. Ena provizija resolucije določa, da se mora pomožni program izvajati tako, da ne bo nemška okupacijska sila deležna koristi v nobenem oziru. Senator Taft je dejal, da ni nevarnosti, da bi Nemci dobili živila. Ta se sploh ne bodo pošiljali, dokler ne da Nemčija garancije, da bodo živila dobili le oni, katerim so namenjena.

Rusi sestavili pogoje za Nemčijo

Poslanik jih predložil zavezniški komisiji

London, 17. febr.—Rusi so sestavili pogoje premirja z Nemčijo in Fedor Gusijev, sovjetski poslanik v Londonu, jih bo predložil članom zavezniške posvetovalne komisije, ko se sestanejo na svoji seji v petek.

Velika Britanija in Amerika sta že izročili svoje pogoje komisiji, ki bodo predloženi Nemčiji, kadar se odloči za kapitulacijo. Detalji pogojev ne bodo razkriti, dokler se Hitler ali njegov naslednik ne odloči za odložitve orožja.

Javna deklaracija sovjetske Rusije, Velike Britanije in Amerike je dokaz, da so edine v tem, da bo Nemčija preživela to vojno in da mora ljudstvo dobiti priliko, kadar se odloči voditi, ki so ga potisnili v vojno, za sožitje v družstvu narodov.

Dr. Edvard Beneš, predsednik Čehoslovakije, in državni drugi držav, ki so oblikali Moskvo v zadnjih tednih, so uverjeni, da se sovjetske Rusije ne bo igrala z Nemci. Skrbela bo, da ne bodo nikdar več ogražali miru. Amerika in Velika Britanija se strinjata s sovjeti v tem, da je treba odrezati krila in krepilje nemškemu orlu. Nobena izmed teh držav še ne vidi možnosti skorajšnje kapitulacije nacije Nemčije, daši so popolnoma uverjene, da se bo v doglednem času zrušila pod udarci zavezniške sile.

Akcija proti grupi pacifistov

Washington, D. C., 17. febr.—Diesov kongresni odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je objavil poročilo, v katerem trdi, da je organizacija pod imenom Peace Now, ustanovljena pred sedmimi meseci, uporniškega značaja. Proti tej bo "podvzeta akcija. Vodja te grupe je George W. Hartman, profesor na univerzi Harvard in bivši kandidat za guvernerja New Yorka na listi socialistične stranke.

Deportacija duhoborcev v Rusijo predlagana

Ottawa, Kanada, 17. febr.—Poslanec W. K. Esling je predlagal deportacijo duhoborcev, članov verske sekte, ki niso bili rojeni v Kanadi in niso državljanji, v Rusijo. Esling je dejal, da so duhoborci v demonstracijah proti izvajanju regulacij proti onim, ki nočejo služiti v armadi, uničili vladno lastnino v vrednosti čez sto tisoč dolarjev.

Ickes dobil kontrolo nad taborišči

Washington, D. C., 17. febr.—Notranji tajnik Harold L. Ickes je dobil kontrolo nad taborišči, v katerih se nahaja 112,000 Japoncev, ki so bili evakuirani iz krajev na zapadu po napadu na Pearl Harbor. Doslej so bila pod kontrolo posebne federalne agencije pod imenom War Relocation Authority, ki je bila tarča ostrih napadov v kongresu.

Trideset milijard za bojno mornarico

Washington, D. C., 17. febr.—Predsednik Roosevelt je predložil kongresu proračun s pozivom, naj dovoli \$30,798,819,500 za ojačanje bojne mornarice. Od te vsote naj se potroši \$8,064,000,000 za gradnjo novih bojnih ladij v tem in prihodnjem letu.

Ča, da se mora pomožni program izvajati tako, da ne bo nemška okupacijska sila deležna koristi v nobenem oziru. Senator Taft je dejal, da ni nevarnosti, da bi Nemci dobili živila. Ta se sploh ne bodo pošiljali, dokler ne da Nemčija garancije, da bodo živila dobili le oni, katerim so namenjena.

GREEN SE IZREKEL PROTI OBVEZNEMU DELU

Sprejetje načrta ne bi preprečilo stavk

KRŠENJE FEDERALNE USTAVE

Washington, D. C., 17. febr.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je pri zaslišanju pred člani senatnega odbeka za vojaške zadeve pobilj trditve, da bi sprejetje Austin-Wadsworthovega zakonskega načrta, ki določa konskripcijo moških in žensk za dela v vojnih industrijah, preprečilo stavke. Obvezno delo bi bilo udarec delavcem v vojnih industrijah in milijonom ameriških družin.

Green se je zapletel v ostro kontroverzno s senatorjem Austinom, republikancem iz Vermonta in soavtorjem načrta. "Vaš načrt določa prisilno delo, konskripcijo delavcev," je dejal. Austin je odgovoril, "da je načrt le deklaracija legalne sposobnosti do dela, ne pa konskripcija. Ameriška sila bi bila lahko okupirala Maršalske otoke pred šestimi meseci, če bi bil kongres prej sprejel zakonski načrt."

Green je dejal, "da je bilo v Veliki Britaniji, ki ima zakon obveznega dela, več stavk nego v Ameriki. Potreba uveljavljanja načrta je bila morda takoj po japonskem napadu na Pearl Harbor, ne pa sedaj. Pomanjkanje materiala je vzrok, da produkcija ni dosegla določene kvote."

Predsednik ADF je dalje rekel, da je vlada odgovorna za stavke, ker ni stabilizirala življenjskih stroškov, skušala pa je stabilizirati mezde. Za odvrnitev stavk je potrebna revizija stabilizacijskega programa, da se vzpostavi nakupna sila. Kongres ni doslej storil nobenega koraka v tej smeri. To velja tudi za Rooseveltovo administracijo.

"Obvezno delo ni v skladu z ameriškim načinom življenja," je rekel Green. "Tako delo ogroža sistem svobodnih podjetij, je kršenje federalne ustave, ker je v bistvu tlačanstvo in konfiskacija. Delavci bi bili prisiljeni delati za profite privatnih industrij."

Naciji zatirajo odpor v Franciji

Nacijska kontrola poostrena v provinciah

London, 17. febr.—V zvezi s pripravami za preprečenje zavezniške invazije Francije so nemške vojaške avtoritete s sodelovanjem Lavalove lutsarske vlade začele kampanjo, katere cilj je zdrobitev odpora podtalnega gibanja.

Odgovorni britski in ameriški krogi so uverjeni, da bi naciji radi provocirali revoluto v Franciji, katero bi lahko zadušili v kalni pred zavezniško invazijo. Zakon glede obveznega dela, uveljavljen pred dvema tednoma, je bil zdaj raztegnjen na vse moške v starosti 18 do 60 let in ženske v starosti 18 do 45 let. Mnogo žensk je bilo na podlagi tega zakona odvedenih v Nemčijo.

Francoska policija in nemški vojski love moške, ki so pobeželi v hribe province Haute Savoie, da se izognejo obveznemu delu. Avtoritete so zaprele z drastičnimi kaznimi onim, ki nudijo zavetje beguncem.

Nacijske vojaške oblasti so informirale Lavalovo vlado o postrojitvi kontrole v provinciah južne Francije. V teh so bili formirani posebni odbori, ki bodo izvajali kontrolo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestivo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Hokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom.

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (February 29, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Nacisti odhajajo pod zemljo

Iz raznih evropskih virov prihajajo zanimiva poročila. Ticejo se najnovejše strategije nemških nacistov. Nacisti voditelji niso menda vsi tako zabiti, da ne bi vedeli, da je vojna za njih izgubljena—so pa toliko fanatični, da ne bodo odnehali niti potem, ko bodo poraženi in kadar zmagovalne zavezniške armade okupirajo vso Nemčijo in dežele njihovih satelitov.

Hitler je v zadnjem novembru v Monakovem ob obletnici svojega ponesrečenega pilskega puca rekel tole: "Mi se ne podamo ob enajsti uri! Mi se ne podamo niti ob dvajseti uri! Naš boj se bo nadaljeval tudi potem, ko bomo premagani..."

Ta so njegove resnične besede. Kaj naj pomenijo? Dvanajsta ura je—konec. Tedaj pride poraz na odprtem bojnem polju. Ampak "naš boj se bo nadaljeval tudi potem, ko bomo premagani"—je rekel Hitler. Kaj drugega naj to pomeni, kakor to, da nacistična stranka v Nemčiji namerava iti pod zemljo in voditi gerilsko vojno proti zavezniškim okupatorjem.

Poročila se glase, da so nacistične priprave za bodbe podzemne aktivnosti že v teku v Nemčiji. Nacisti celo študirajo strategijo današnjih gerilcev v Rusiji, na Poljskem, v Jugoslaviji in drugod z namenom, da jo porabijo zase, kadar bo Nemčija okupirana po zavezniških. Njihov program je, da vodijo iz zasede neprestano sabotažo napram bodoči nemški vladi, katera ne bo več njihova, napram vsem domačim oblastem, ki bodo poskušale kooperirati z zmagovalci, kakor tudi napram zavezniškim vojaškim oblastem; obenem bodo vodili tajno propagando med Nemci za svojo bodočo maščevalno vojno.

Podzemsko nacistično gibanje je namenjeno fanatični mladini, katera je bila nacistično vzgojena v zadnjih desetih letih. Ta doračajoča nemška mladina—na milijone dečkov in deklic—nima nobenega pojma o demokraciji ali kakšni drugi ideologiji, kakor edino o nacistični in to mladino danes vzbujajo za podzemne aktivnosti. Vsi vodilni današnji nacisti dobro vedo, da ne ostanejo živi po vojni, računajo pa, da jih na vsej črti nadomestijo mladi voditelji, ki so danes še neznan v javnosti in kateri se bodo mali potuhniti na površju. Skratka: Hitler, Himmler in Goebbels računajo z milijoni mladih zarotnikov, ki bodo po vojni neprestano rovarili in intrigirali.

Nobenega dvoma ni, da zavezniški vedo, kaj se pripravlja. Nobenega dvoma tudi ni, da se bodo zavezniški znali pripraviti na učinkovito postopanje proti skritermu povojnemu sovražniku. To postopanje bo moralo biti strogo in odločno. Potrebne bodo ostre železne grablje za korenito očiščenje Nemčije in vseh drugih nacističnih dežel.

Ampak nesloga med zavezniški bo voda na mlin podzemskih nacistov. Nacisti so mojštri v podžiganju sporov in to bodo delali z vsemi svojimi silami.

Španska diktatura se zvija

Zelo, zelo pozno je udarilo iz Washingtona v Madrid, a udarilo je le in bolje pozno kot nikoli.

Ameriška vlada je ustavila izvoz olja v Španijo za mesec februar in angleška vlada je s tem zadovoljna. Medtem se pripravljajo v Angliji in Ameriki nadaljnje kazenske navedbe za fašistično Španijo, katera že mesece igra hinavsko dvojno vlogo—napram zavezniškim kaže prijateljsko lice, Hitlerju in Japonski pa zahrbtno pomaga na vse mogoče načine.

Da je španski diktator Franco delil s Hitlerjem ameriško olje, kakor tudi živež in drugo blago, je skoro ugotovljeno; prav tako je Američanom in Angležem znano, da okoli Gibraltarja in na oglišču španske Afrike kar mrgoli nemških "turistov", ki vohunijo na rovaš zavezniškov in sabotirajo zavezniške pošiljke iz Španije. Američani in Angleži so morali imeti nadležno potrditev, da so toliko časa trpeli lopovščine španskih fašistov in Frankovega režima.

Edina naredba, ki bi nekaj zalegla, bi bil zavezniški ultimatum Španiji: Ali boš ti pretrgala vse stike z osiščem, ali pa jih pretrgamo mi s teboj!

Zadeva Španijo je v tesni zvezi z Argentino in Bolivijo v Južni Ameriki. Državni tajnik Hull je zadnji teden priznal pred časnikarji, da je argentinski režim pretrgal stike z osiščem šele potem, ko je ameriška vlada sklenila, da objavi dokument, v katerem so dokazi, da sta Španija in Argentina podkurili puč v Boliviji. Hull je rekel, da je zdaj objava tega dokumenta začasno odložena. Potrebno pa je, da je ta stvar objavljena čim prej, kajti to morda strmo glavi diktaturo v Argentini in prav lahko priloži smrten udarec španski diktaturi.

Španskih falangističnih intrig v latinski Ameriki, kakor na celini Evrope, mora biti konec čim prej. Najbolje je, da pride konec še pred invazijo zapadne Evrope. Američani in Angleži morajo imeti očisto ozadje, ne smejo imeti španskega razuma na južnozpadnem oglišču Evrope, torej za hrbtno, ko bodo prodirali čez Francijo in Nizozemsko proti Nemčiji.

Ni ne bo pomagalo, če danes odvijamo kolosalne kozle, ki so jih streljali v Londonu in Washingtonu za časa civilne vojne v Španiji—ampak fakt je, da bi bilo danes vse drugače za zavezniške, če bi imeli na svoji strani še od začetka demokratično in prijateljsko špansko republiko.

Baš v tem hipu je skrajni čas da Amerika in Anglija popravita vsaj nekoliko njune napake glede Španije.

Glasovi iz naselbin

Novice iz Sheboygana

Sheboygan, Wis.—Ameriško-slovensko združenje je na svoji seji sklenilo, da kupi Adamičovo knjigo "My Native Land", katero sem te dni prejel. Ta knjiga je zelo zanimiva za nas Slovence, kakor tudi za vse druge narode. Priporočljivo je, da jo ima vsakdo izmed nas, prav tako naj jo prečitajo tudi naši otroci. Iz te knjige bo naša mladina, kakor sploh vsak čitatelj, dobila boljši vpogled v Jugoslavijo in tudi v nas Slovence. Otroci bodo videli, odkod so prišli njih starši in se bodo toliko bolj zanimali za probleme, o katerih se sedaj toliko govori in piše.

Ta knjiga je zdaj na razpolago vsem članom Ameriškega slovenskega združenja. Vsakdo ima priliko, da jo prečita brezplačno. Torej kdor jo želi čitati, naj se zgleda pri spodaj podpisani in jo dobi za kratko dobo, potem pa zopet drugi in tako naprej. Potem bo pa združenje darovalo to knjigo tukajšnji katoliški čitalnici, kjer bo na razpolago tudi drugim narodom.

Sedaj pa malo o vojni. Človek se nehoti ustavi in premišljuje, kaj vse smo doživeli v tem času. Dve leti je že minilo, odkar je bila Amerika tako zahrbtno napadena od Japoncev in bila potegnjena v vojno, da brani svoje pravice in svobodo.

Kdo izmed nas je mislil takrat, ko so pričeli odhajati k vojakom naši sinovi, bratje in očetje—in še odhajajo—koliko izmed njih se ne bo nikdar več vrnilo k svojim dragim. Spomnite se teh mladih vojakov, kako umirajo na bojiščih. Pripravljene so kar žrtvovati vse, kar imajo, vse kar jim je najdražje na svetu, tudi svoje mlado življenje, samo da bi ohranili svobodo in svoj dom.

Kaj pa mi na domači fronti, kjer imamo tako rekoč še vsega dovolj? Nismo še lačni, raztrgani in živimo še vedno v gorkem stanovanju, toda kljub temu se tu in tam slišijo pritožbe in nezadovoljstvo. Se vedno se dobe ljudje, ki jim ni dosti mar. Ne zavedajo se ali pa se nečejo zavedati, da smo v strašni vojni, v kateri bomo odločilni faktor za nas vse. Torej naj vsakdo izmed nas, ako ima še kaj ljubezni do fantov-vojakov in do svoje dobre domovine Amerike, pomaga sedaj, dokler je še čas, da ta zvezdnata zastava ne klone in ne pade, ampak da bo še bolj ponosno zavihrala nad nami in čuvala našo svobodo.

Ravno sedaj, ko je v teku četrto vojno posojilo, naj vsakdo globoko poseže v žep in posodi denar naši vladi s tem, da kupi kolikor največ mogoče vojnih bondov. S tem le pripomore do hitrejšega zmage.

Posebne novice nimam, ker so bile že vse objavljene v listih. Z delom gre sedaj še precej dobro. Delajo skoraj vsi, ako se le zmožejo za delo; ne samo možiki, marveč tudi ženske delajo po tovarnah, po bolnišnicah in sploh kjerkoli jih potrebujejo. Zato tudi pri nas nimamo posebnih priredb, ker so vsi preveč zaposleni. Seveda je nam tudi

v teh časih potrebna zabava, da si ljudje doma ohranijo boljše zdravje in da včasih pozabijo na vse težave.

Tukaj hočem poročati, da si je malo pozno, da je naše Ameriško-slovensko združenje priredilo malo zabavo na Silvestrov večer v Fludernikovi dvorani. Udeležba je bila še precej polvoljna, če upoštevamo, da tisti večer gre vse od enega do drugega prostora. Med zabavo je pevski klub združenja zapel par lepih pesmic. Nato je mrs. Milostnik v izrazitem tonu deklamirala pomen današnjega časa. Poseben vtis na občinstvo je naredila živa slika, v kateri je bilo predstavljeno staro in novo leto. Staro leto je predstavljala podpredsednica, Anton Mervar, novo pa mala Drane Ribich. Oba sta svojo vlogo prav izvrstno izpeljala. Dve deklici v narodnih nošah, miss Milostnik in miss Nagode, sta staro in novo leto prav lepo spremljali na violino. Prav ljubka je bila v narodni noši Florencia Marinshek. Vsem prav lepa hvala, ki ste nas posetili in pomagali pri prireditvi.

Naj še omenim, da bo združenje imelo redne seje od zdaj naprej v Zagoženovi dvorani. Obenem se vrše tudi seje podružnice Sansa. Želja je, da bi članstvo posečalo seje še v večjem številu, kajti ako nas je več skupaj, lahko nekoliko več koristnega ukrenemo in storimo. Na vsaki seji prodajamo tudi vojne znamke in bonde. Samo pridite na sejo in prepričajte se o tem.

Zadnjega septembra, ko je bilo v teku tretje vojno posojilo, je članstvo združenja kupilo za \$8500.50 vojnih bondov. Prepričana sem, da tudi sedaj ne bodo zaostali, marveč še pomnožili vsoto.

Prihodnji mesec, 13. marca se bo zopet začelo darovanje krvi Rdečemu križu. Vem, da se boste tudi sedaj odzvali v velikem številu kakor ste se vedno prej.

Mary Fale, predsednica.

Iz mladih let—V

Sheldon, Wis.—Ko pridem domov, sem šel vprašat za delo v tovarno za kopita in ga tudi dobil. Delo je bilo lahko, ali plača pa beraška. Delali smo 12 ur na dan. Plača je bila od ene do treh kron na šiht. Nekateri so imeli akordno delo—strugarji in brusarji (rekli so jim šlafjarji). Delal sem v šlosariji, kjer smo devali plate na kopita—na nekatera na ves podplat, na druga pa samo na peto. Delo je bilo zelo natančno. Tista kopita so bila poslana v čevljarstvo tovarne.

Stroji so bili zelo moderni, importirani iz Nemčije—tovarno so lastovali Nemci. Razna svedri so bili pa iz Amerike—iz Clevelanda. Delo je bilo zelo nezdravo in marsikateri je bil jetika spravila v prerani grob. Strugarji in brusarji so bili beli kot mlinarji. Sicer je bila ventilacija pri strojih, ali vseeno je bilo polno prahu po tovarni. Kdor je delal nekaj let pri stroju, je bil bolj podoben mrliču kot človeku. Dolgo itak ni nihče vzdržal pri tistih strojih; ako ni sam pustil, je prišla ponj pa starka s

koso. Za tiste, ki so delali zunaj, še ni bilo tako nezdravo, ali imeli so majhno plačo; vsakdo pa je gledal, kako bi bolje zaslužil. Nekatera dela so bila tudi drugače nevarna. Pri strožnem delu je na primer nekemu delavcu vse prste na roki odrezalo. Kdor je ozdravel, je imel delo in ga niso pustili na cesti. V času bolezni je vsakdo prejemal bolniško podporo in prosto zdravniško oskrbo—toda kakšno.

Ko so možiki začeli zapuščati tovarno—nekateri so šli v Nemčijo, drugi v Ameriko—so začeli pa ženske uposlovati. Ko so ženske pričele puščati delo, so delavce importirali iz drugih krajev. Ali tem so morali bolje plačati, le domačinom niso privoščili kos kruha. Sirene tulijo. Taka je bila tudi tista tovarna. Kdaj so jo pričeli graditi, se ne spominjam. Najprej je le nekaj delavcev delalo, potem so pa tovarno zmiraj večali in instalirali bolj moderne stroje. Kmetje so bukov in gabrov les drago prodajali. Na vsaka dva tedna je bil plačilni dan. Kateri ni imel nič svojega, je bil zmiraj prekretek.

Tam sem delal nekaj mesecev in sem sprevidel, da ne bo nič. Hrano sem imel doma, ali mladina hoče zabave, ako je kaj cvenka. Dobra vina je bilo dosti, kupcev pa malo. In tako so kmetje dobili dovoljenje, da so prodajali vino na drobno, seveda polpovico ceneje kot v gostilnah. Hajdi pod vejico nad vino. Seveda smo šli in še kak harmonikar; pa tudi dekleta, očetje in matere. To je bilo veselje, drugi dan pa maček. To bi še ne bilo tako hudo, ali žepi so bili prazni. Nič zato, saj smo le enkrat mladi. Tako smo se tolažili. Saj so rekli, da ima tudi Bog rad vesele ljudi.

Bil je premogarski štrajk na Nemškem in moj brat pride domov. Pravim mu, kadar bo šel nazaj, grem z njim tudi jaz in moj prijatelj, ker fabrike sem že sit. Grem v urad in sporočim, da bom pustil delo čez dva tedna. Grdo me pogleda in pravi, da ne bom nikdar več tam dela dobil. Hvala, pravim.

Kmalu brat dobi pismo, da je štrajk—izgubljen, da večina že dela. Potem smo jo pa odrinili—bila nas je večja skupina. Na meji v Passavu nam kovčega malo prekrizajo in bilo je vse v redu. Krone smo izmenjali v marke—marka je bila nekake krono in 16-20 vinarjev—in še nekaj papirnega denarja smo dobili. V Nemčiji so takrat plačevali samo z zlatom in z denarjem iz druge kovine.

Mesta so bila moderna in vse snažno. Vlaki so imeli štiri razrede. Mi smo se vozili v tretjem razredu, včasih pa sem se peljal tudi v četrtem. Tukaj so bile le klopi ob stenah, po sredi voza pa prazno. V te vagono so ljudje privlekli razno robo, ki so jo nesli v mesto na trg; tudi žive živali in mlade prašičke sem videl v tem razredu, ki je bil najcenejši.

V Kolinu, kjer smo čakali na vlak, smo šli pogledat tudi slovi to katedralo. Dolgo časa smo si ogledovali njeno notranjost in ko smo hoteli ven, nismo vedeli skozi katera vrata smo prišli notri. Tam je zmiraj cerkveni policaj, ki nam je pokazal izhod in tudi dal navodilo, kako pridemo na postajo. V neki knjigi sem čital, da je bila tista katedrala zgrajena v srednjem veku, v času inkvizicije.

Kmalu smo bili na cilju. Sedaj pa za delom. Delo je vsakdo dobil, ki je prišel iz Avstrije—nas so imenovali le Avstrijci, ne Slovence, Čeha, Poljake in druge narode pa so imenovali s pravim imenom. Ko sem se privadil nemščini, sem marsikomu povedal, da smo Slovenci. Vsakdo mi je rekel, da tega imena še ni nikdar slišal. (Prav tako je bilo prejšnja leta tudi v Ameriki.) Ali so imeli že takrat v načrtu uničenje slovenskega naroda? Ali pa je bila tudi naša krivda?

Vsako, ki je dobil delo, je moral najprej k zdravniku, potem se pa naznaniti občini. Moral si imeti razne papirje iz domače občine. Vsak delavec je moral tudi plačevati davek od svojega zaslužka—za bolniško blagajno itd.

Delo sem dobil v kovačnici, ali bilo je drugače kot sem ga bil navajen. Skoraj bi se moral zopet učiti od kraja. Moral sem biti za pomočnika nekaj mesecev,

dokler se nisem malo privadil. Tam smo dobili vse napisano, kako mora biti narejeno, vse natančno. Nemci so govorili med seboj "platt deutsch" in nisem razumel besede. Zunanji smo delali 10 ur, premogarji pod zemljo pa osem ur na tri šhte. Premogarji so boljše zaslužili kot zunanji delavci.

Takrat so v Nemčiji zelo dosti gradili, in sicer vse iz jekla in opeke. Bilo je težko razločiti, kje se eno mesto konča in prične drugo, kajti v Rurski dolini je izgledalo vse kot eho mesto. Za delavce je bilo bolje kot v Avstriji. Bili so tudi protektirani. V slučaju nesreče ali bolezni so prejemali podporo; ako je katerega ubilo pri delu, so žene in otroci do 16. leta prejemali pokojnino, čeprav niso živeli v Nemčiji. Tudi stari in onemogli so prejemali pokojnino. Za vse te sklade so seveda delavcem pri plači odtrgavali.

Veliko se jih je od tam izselilo v Ameriko. Nekateri so se hvallili, da jim gre dobro, nekateri pa še pisali niso. O zadnjih so rekli, da se jim gotovo dobro godi, ker nič ne pišejo. Mogoče je bilo pa obratno. Mislim sem si, da bi v Nemčiji le toliko prihranilo, da bi bilo za vožnjo v Ameriko, ker si jo želim tudi jaz od znotraj ogledati.

Največji šport v Nemčiji je bil takrat—militarizem—prav tako kot na Češkem sokolstvo, v Španiji bikoborba, na Slovenskem pa menda žegnanje, na katerem so se fantje večkrat stekli. (Se nadaljuje.)

Anton Divjak.

Velik požar v South Forku Johnstown, Pa.—V nedeljo, 12. febr. je v slovenski naselbini v South Forku požar totalno uničil domove sedmim družinam. Pogorelo jim je vse, kar radi viharnega vremena in pomanjkanja naprav za gašenje ni bilo mogoče rešiti niti najpotrebnejšega. Škoda je ocenjena nad \$25.000, kar je že ogromna izguba za premogarske družine in večnoma nezavarovana.

Med prizadetimi družinami sta tudi družini Mehal in Severinac in drugi, ki so člani društva 345 SNPJ. Med njimi je Ivan Mehal, ki je mnogo žrtvoval, da je društvo pričelo zopet rasti že iz skrajnjega razpada. Prepričani smo, da bo SNPJ prizadetim članom stala ob strani, kakor je še vedno v takih slučajih.

A. Vidrich.

Je zvest bečlar Sacramento, Cal.—Ne vem ali bi se jezil ali smejal, ker ljudje v Sacramentu, ki me poznajo, me večinoma zavidajo, ker se nočem—oženiti. "Glej ga, ima denar, pa se noče oženiti in sam capa," pravijo. Res sem si prihranil par stotakov, toda ako bi družino držal s tistimi, ki me mrzijo, bi niti par nikljev ne imel v žepu.

Povedal sem tistim petolizcem in gospodom, da moji dnevi za ženitev so že minili. Še kaj takega naj bi napravil v starosti 62 let! V mladosti se nisem hotel oženiti zato, ker sem slabo služil. Na primer po minnesotskih rudnikih sem delal 10 ur za \$1.90, poleg tega pa bil še zmerjan. V Jolietu, Ill., sem delal po 12 ur za \$1.80 in niti stalno ne. Vsi deli takih zaslužkov sem se bal, da bi imel mizerno življenje v zakonu, zato sem sklenil, da ostanem—sam.

Preteklo zimo sem delal v lajdjedelnici v San Franciscu, toda hrana po restavracijah se mi ni dopadla. Ker si znam sam skuhati, sem prišel z bečlarijo. Meseca februarja sem šel parkrat na 16. ulico v Public market, da bi kupil govedino, toda mesar me še pogledati ni hotel, češ, glej ga bečlarja! Za menoj so divorsanci pile kavo in ena je vrgla "donac" v moj hrbet, da so se mi smejale.

Dne 10. jan. ob treh zjutraj pa zaslišim pod mojim oknom petje: "I love you, I love you..." Ležec pod odejo sem si mislil: Zdalj v 62. letu starosti je pa res čas za "I love you." Tam v ulici Braynat v hotelu W. so pa ponoči nad mojo soho večkrat premikali stole in mize, potem pa počivaj in delaj podnevi, če moreš.

Dopise rojaka Krolla iz Monrovia, Mich., rad berem. Tudi jaz sem delal po majhnih v Buttu, Mont., za mr. Turka in mr. Ruseta v majni Belmont.

John Tezak.

S pota

Ravno danes, ko pišem te vrstice, je minilo 22 let, ko sem se nahajal v Wyomingu in prejel brzojav, da je umrl moj prijatelj, misijonar Buh. Prenečeval sem v koči nekega premogarja. Burja je tulila in nosila prah, pomešan s snegom. Bil sem na poti v Californijo. Pride poštni voz in se z njim odpeljem v Kemmerer, središče mnogih premogorov. Tam mi hotelir priene prejem omenjeni brzojav.

Takoj grem na postajo in vprašam, kdaj gre prihodnji vlak v Duluth, Minn. Povedal sem, kaj se je zgodilo. Postaje načelnik pregleda vozni red in pravi, da bom prepozen za pogreb. Bilo je v četrtek, pogreb v soboto popoldne, jaz pa bi moral priti najhitreje v Duluth v soboto ob dveh popoldne, če bi vlak ne imel nobene zamude. Tako sem moral opustiti moje potovanje k pogrebu. Sel sem v Rock Springs, od tam v Salt Lake City in naprej proti Tihemu morju.

Malo prej predno sem prejel tisti brzojav, sem pisal mojemu prijatelju N. N., da sem sanjal o Buhu. Ko sem potem maja meseca leta 1922 prišel v Minnesoto, sem ga vprašal za ono pismo, a mi je povedal, da ga je že zavrgel. Rekel je, da je sam Bog hotel, da nisem prišel k pogrebu, kajti bi lumpeži zopet kričali (to so vseeno delali), da sem Buha okradel. Štiri mesece pred njegovo smrtjo mu je namreč bila odbita nova ključavnica s skrinje in tat mu je pobral kake ve kaj.

Meseca septembra 1921, ko sem bil pripravljen na pot, me je Buh prosil, naj grem z njim na Ely, da spraviha skupaj razne reči. Rekel je, ko je bil pozvan v Duluth, da nadomestuje umrlega škofa, mu je bila zbirka na Elyju vsa razmetana. Ko sva prišla tja, sva jo res našli v takem položaju. Njegov takratni namestnik, ki je bil dobre podkovan z imetjem, je odšel v stari kraj na svoj "luksus", na Elyju pa je pustil vse razmetano. Buh je zbiral svojo zbirko od leta 1864, toda bilo je mnogo uničenega ali pokradenega.

Spravila sva skupaj nekaj odpeljala v Duluth, po ostalo bo sva prišla pa meseca maja, je rekel Buh. On je v Duluthu tekoj kupil novo ključavnico od trgovca Manteja in jo pritril na skrinjo. Na skrinji sva zaplesala, da je dragocena in je bila pripeljana iz starega kraja leta 1864. V to skrinjo sva dala razne spominske slike in ve reči iz prve slovenske zgodovine v USA. V njej je bilo tudi več spominov na najino potovanje v Slovenijo leta 1908. Te dni sem dobil vprašanje po tej skrinji na Buhov muzej, toda dasi je dan za odgovor že potekel, ni od Buhovega namestnika še nobenega glasu.

Spominjam se, ko sva bila v Ljubljani omenjenega leta, me je prišel obiskat rodoljub Mulaček in mi prinesel prvo številko Nade, leposlovne revije (on je bil nekaj časa tudi v Ameriki s tem namenom). Prišel je k meni z namenom, da mu dam oglaševati Omenil sem mu, da bo težko, to revijo, ker ljudje hočejo kaj smešnega.

Ko premišljuje o naših prvakih, se tudi spomnim Martina Konde, ko je prišel iz Rajske doline, Cal., v Pueblo, Colo., in bil lepo sprejet po starosti, prtrtu Cirilu Zupanu. Tja je prišel tudi Medica, ki je hrepenel po kolaradskem zlatu, kakor sem razvidel iz pogovorov z njim. Prišel je tja tudi brat pokojnega slovenskega svečenika Bojca in ta družba je ustanovila leta Mir. Kasneje sta Konda in Medica pričela izdajati Glas Svobode.

V Pueblu se je takrat nahajalo več naših "učenkov". Tudi čase je bil tam tudi sikarski umetnik Aleksander Toman. Tja je prišel iz Washingtona, D. C., kjer je risal v nekem vladnem oddelku. Mož je bil rad vesele. Pozneje je odpotoval v Ljubljano, kjer je odprl urad in imel posle z angleščino kot Amerikaneec. Maks Buh, nekaj misijonarja Buh, je kasneje tam izdajal Coloradsko Novico in naprej razne liste, ki so posebej cveteli v času političnih kampanj, posebno Coloradsko Sogorje, ki ga je urejeval rojak Gorjor. Ti listi so seveda izhajali radi dolarjev, ki so jih prejeli (Dajle na 3. strani)

Phoebe Ann in Alan ob kupu papirja, ki sta ga nabrala.

Vprašanja in odgovori

O znakih (tokens) za racioniranje

Odrejeno je, da pridejo znaki v promet za racioniranje 27. februarja. Urad za odrejanje cen je pripravil sledeča vprašanja in odgovore, da bi na ta način pomagali ljudem razumeti, kako morejo kupovati s tem novim sredstvom racioniranja:

V. Kdaj bom začela rabiti znake za racioniranje?

O. 27. februarja bodo prodajalci prvič dali "tokence" kot drobiž. V rabi bo od tedaj naprej.

V. Ali bo OPA razdelila odredeno število teh znakov vsakega posamezniku kot so to stori li z znakami za racioniranje?

O. Ne. Vse znake boste dobili od prodajalca, ki vam jih bo dal kot drobiž za znamke.

V. Zakaj bom rabila drobiž za racioniranje? Do sedaj sem vedno lahko natančno odštela število znamk, ko sem kupovala racionirano hrano, seveda razen v slučaju, ko sem dobila nazaj kot drobiž znamko za meso v vrednosti enega kupona.

O. Drobiž boste rabili, ko pridejo "tokenci" v veljavo, ker bo tedaj vsaka rdeča in vsaka modra znamka vredna deset kuponov. Tedaj ne bo več tako lahko dati prodajalcu natančno število znamk kot takrat, ko ste imeli znamke v vrednosti osem, pet, dveh in enega kupona.

V. Ali bom imela več kuponov na nazpolago kot jih imam sedaj, ko bo vsaka znamka vredna deset kuponov?

O. Ne. Razpolagali boste s skoraj enakim številom kuponov kot sedaj. Toda od tedaj naprej boste porabili manj kuponov v teku dobe racioniranja. To je zasluga novega načrta, ker z zmanjšanjem števila znamk bo zmanjšano tudi delo prodajalca in vaša knjžica za racioniranje bo trajala dalj časa.

V. Kako bo OPA mogla urediti zadevo racioniranja, ko bo vsaka znamka vredna deset kuponov, da bom v vsakem mesecu porabila isto število kuponov kot jih sedaj?

O. Sedaj znašajo tri vrste znamk za konzervirano hrano — skupaj 12 znamk — 48 kuponov. Ko pridejo "tokenci" ali znaki v veljavo, bo pet modrih znamk, katera bo vsaka imela vrednost deset kuponov, skupaj znašalo 50 kuponov. Razlika v dveh kuponih se lahko popravi z malim predručenjem kuponske vrednosti konzervirane hrane.

V. Ali bo isto storjeno z znamkami za meso?

O. Da. Sedaj ima vsaka pravico do 16 kuponov mesa na teden ali do 32 kuponov za vsaka dva tedna. Toda, ko pridejo znaki, bodo tri rdeče znamke, vsaka v vrednosti desetih kuponov, služile v prvih dveh tednih za nakup 30 kuponov mesa. Tudi tu bo razlika v kuponih popravljena s predručenjem vrednosti mesa.

V. Kaj bodo kupci delali s temi znaki?

O. Rabili jih bodo kot sedaj

rabimo penije. Kupec, ki bo nakupil stvari v vrednosti 23 modrih kuponov, bo na primer dal prodajalcu dve modri znamki (v vrednosti 20 kuponov) in tri modre znake, (vsak vreden en kupon). Ako kupec nima znakov, tedaj bo dal prodajalcu tri modre znamke in ta mu bo vrnil sedem modrih znakov drobiža.

V. Ali je kaka razlika med znaki za meso in znaki za konzervirano hrano?

O. Edina razlika med znaki je njihova barva. Barve so enake kot so znamke, s katerimi se bodo rabili; modre znamke in modri znaki so za konzervirano hrano; rdeče znamke in rdeči "tokenci" so za meso in maščobo.

V. Ako nimam modrih znakov, ali smem rabiti rdeče za konzervirano hrano?

O. Ne. Znaki se morajo rabiti ravno tako se rabijo znamke; ena vrsta samo za hrano, druga samo za meso.

V. Kaj bomo pridobili z vpejavo znakov?

O. Pričakuje se, da bodo znaki zelo olajšali racioniranje tako za kupce kot za prodajalce. Kuponi bodo imeli samo dve vrednosti — vse znamke deset kuponov in vsi znaki en kupon. Kupcem, ki so navajeni na deset centov (dime) in na penije, bo lažje računati z znaki kot je bilo z znakami raznih vrednosti. Lažje bo tudi za trgovce pri številu znamk in tudi radi drobiža, ker poprej so morali na vsaki znamki opaziti njeno vrednost. Z znaki je tudi mnogo lažje delati kot je z znakami.

V. Ali bom morala vrniti svoje znake ob koncu vsake dobe racioniranja?

O. Ne. Znaki obdrže vrednost.

Odlikovanje ameriškim vojakom

Washington, D. C. (OWI). — Tajništvo je objavilo nedavno sledeča odlikovanja: "Distinguished Flying Cross" poročniku Nikolai Sekeli iz Astorie, New York, in 2nd Lt. Georgeu Baraku iz Binghamtona, New York, v armadi v severni Afriki. Drugi bronasti hrastov list k letalski medalji je podeljen naredniku Viljemu Plazniku iz Providenca, R. I., ki je sedaj s 13. vojnim letalstvom na južnem Pacifiku. Ona odlikovanja kažejo zmožnost posameznikov v ameriški armadi.

Zajeti Quislingi

V zavezniških krogih je zbudila precejšnje zanimanje vest, da so med obkroženimi Nemci v dneperski krivulji tudi edince norveških, nizozemskih in belgijskih kvizlingov.

Nastalo je vprašanje, kaj naj store države, katerih podaniki so ujeti izdajalci. Ni verjetno, da bi zahtevale od Rusov njih izročitev, vsaj za sedaj ne.

"Za sedaj so v ruskih rokah popolnoma varni," je izjavil neki zaveznik, "niti nas, niti Rusov ne vznemirjajo, dokler trajajo sovražnosti, toda potem jih bomo sodili brez usmiljenja po naših zakonih o izdajstvu in o sodelovanju z neprijateljem." — ONA.

Japonske ladje v bližini obrežja Nove Gvineje tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

li od politikov. (Gregoriča sem slučajno srečal v Clevelandu za časa Slovenskega narodnega kongresa.) Končno je vsa tiskarija v Pueblu prišla v dobre roke rojaka Mencingerja, ki je bil rojen v Ricu, Minn., in se je razumel na tiskarski posel.

Ampak predaleč sem zašel s temi spomini. Kaj hočemo, so le spomini... V veliko zadovoljstvo mi je, da sem kljub vsem lažem in obrekovanju vsaj nekaj ohranil, da niso lumpeži vsega uničili. Nekateri si še sedaj prizadevajo, toda ne vem zakaj. So dvoobrazneži in slabši kot peklensček. Ko mi je Buh leta 1921 s solzami v očeh pripovedoval, da so mu izginile razne listine, me je prosil, naj pri njem ostanem. Odgovoril sem mu: "Naj se vam primeri smrt, potem bodo pa vplili: 'Čakal je, da je pograbil!' Blagi mož mi je pritril in poslovala sva se.

Prej sem omenil, da mi je prijatelj N. N. rekel, da je Bog hotel, da nisem bil pri Buhu ob času njegove smrti, kajti bil bi še bolj v zobe lažifrazarjev, ki so slabši kot obcestni tatovi. Teh se človek še reši, ampak pred lumpeži pa ne. Ampak ti so kar naprej barantali za svoje tatinske reči in lagali vseeno. Prijatelj N. N. mi je tudi povedal, da me je Buh pred smrtjo klical, kje sem.

On mi je z besedo in priporočili pomagal, ko so me drugi pred 51 leti v bolezn napadali, češ, da nočem delati. Ko sem prišel k njemu v Tower, Minn., s \$40 v žepu in noge komaj vlekel za sabo, me je Buh nekako nezaupljivo sprejel, ker ga je nekdo malo prej oskubel za \$700 (njega je marsikdo očiganil). Ali

ko sva se spoznala kot poštenjaka, sem mu posojeval stotake in tudi tisočake. Ko sva se leta 1921 proti koncu septembra sestala, mi je bil dolžan \$2400. V gotovini mi je dal toliko, da je ostalo še \$1000, za kar sem dobil kot garancijo kos zemlje, od katere plačujem le davek.

Ti moji spomini so se raztegnili. Deloma je to moja obramba pred nekaterimi, ki ne delajo drugega kot natolcujejo in se trkajo na prsa, češ, aha, zemlja... Ampak od lumpežev ni drugega pričakovati, ker to je njih taktika. Druga ne delajo kot prepri in so v škodo veri in narodu.

H koncu naj omenim, da sem v 28. številu Prosvete videl v dopisu mrs. Grum sliki njenih dveh sinov iz prvega zakona, ki služita pri mornarici in se pišeta Buh kot daljna sorodnika pokojnega misijonarja in prvega slovenskega časnikarja v Ameriki. Ko mine vojna, se bodo lahko dobila sredstva za zgraditev velikega Buhovega muzeja. Zdaj je vse bolj začasno, le nekaj malega zloženega, kar urejujem že 11 let. To je največ iz minnesotske zgodovine in misijonske reči.

Omenim naj še, da sem za božič in novo leto prejel mnogo pozdravov iz raznih krajev. Posebna sem se začudil ob enaki želji nekega slovenskega svečenika kot jo je izrazil mrs. Grum, to je, da žele kak spomin od moža, ki je umrl pred 22 leti.

Matija Pogorelec.

Članstvu društev 87 in 613 Hermine, Pa. — Vsi člani mladinskega oddelka društev 87 in 613 SNPJ so vabljeni, da pridejo v nedeljo, 20. febr. ob dveh popoldnevih v Slovenski dom, da ustanovimo mladinski krožek. Leonard Garcar pravi, da ima 20 otrok, ki so pripravljeni ustanoviti krožek. Enako pravi tudi Joe Bates, tajnik društva 613, da do krožek uspeh.

Torej starši, ki imate otroke v mladinskem oddelku, pošljite jih to nedeljo popoldne v Slovenski dom in poskrbimo vsi, da bo mladinski krožek dobro uspeval.

Anton Zornik, tajnik društva 87.

Rusi na poti k Titu

Washington, 8. febr. — Danes se je tu raznesla vest, da je dospela v Kairo ruska vojaška misija, določena za Titov glavni stan. Namenjeni so, da posetijo vse dele Jugoslavije, kjer vladajo partizani.

Misija obstoji iz 23 mož in na čelu sta ji general lieutenant in generalmajor, kar ji daje precejšnjo važnost.

Ameriška in angleška misija sta že pri Titu.

Mihajloviča, ki ga partizani obtožujejo sodelovanja z nacisti, so zavezniške misije že zapustile razen posameznih častnikov, ki so ostali pri Mihajloviču kot izvidniki.

Rusi, ki so podpirali Tita od vsega početka partizanskega gibanja, niso nikoli poslali svoje misije k Mihajloviču. — ONA.

Mussolinijeva borba

Carl Hartman

Mussolinijeva fašistično-republikanska vlada, ki jo spretno vodijo Nemci, hiti s kampanjo izprememb, ki bo povzročila zaveznikom mnogo političnih in vojaških težav, kadar pridejo preko Rima.

Odločno stremi za tem, da bi izrabil protimonarhistično mišljenje v severni Italiji v prid nacijev.

Po uradnem zavezniškem poročilu se smatra Mussolinijeva nova "fašistično-republikanska garda" za armado civilne vojne. Edini pomen te "fašistično-republikanske garde" je, da pritegne protimonarhistične sile, ki bi se drugače borile na partizanski strani proti nacijem.

Mussoliniju je ostalo seveda le malo vpliva. Toda v dvajsetih letih diktature je dobil globok pogled v vse italijanske težave in ta njegov pogled izrabljajo sedaj naciji do skrajnosti, da otežujejo naše napredovanje in širijo nezaupanje v pokrajinah, ki jih zasledemo.

Mussolinijev načrt izgleda nekako takole: sporazum z vplivnimi delavskimi elementi v velikih severno-italijanskih industrijskih centrih, Milanu in Turinu; uvedba svobodnejšega duha v italijansko armado. Ko pridejo potem zavezniški s konservativnimi generali, bodo imeli zavezniški nudi manj nego naciji.

Podamo vam nekaj dogodkov po najnovejših poročilih, ki kažejo jasno, da imajo Mussolini in nacisti pripravljeno še marsikatero presenečenje za zaveznike. Fašistično-republikanska vlada je izdala 24. novembra ukaz, s katerim je dovolila splošno 30% zvišanje plač. V Milanu je zvišanje resnično znašalo 50% in tudi drugod je bila skrajna meja prekoračena.

Se važnejše s propagandnega vidika je, da so bila ta zvišanja domojena z možmi, ki so bili izvoljeni zastopniki delavcev. Kolektivno pogajanje je bilo eno izmed važnih pravic, ki jih je fašizem odvzel italijanskim delavcem. Nacijska končna zmagala jim to seveda vzela za vedno, toda sedanja navidezna vrnitev zelo govori za Nemce. V bližnji bodočnosti bo zelo napačno za vsakega italijanskega konservativca, ki bi hotel pod zaščito AMG te pravice omejiti.

Kot dodatek k fašistično-republikanski gardi nameravajo Mussolini in Nemci ustanoviti še fašistično-republikansko armado 200.000 mož. Kakor pravi berlinski korespondent prozavezniškega stockholmskega časopisa Dagens Nyheter, bodo vsi častniki prostovoljci.

Seveda, redki, toda preizkušeni fašisti, ki bi z zavezniško zmaggo izgubili vse, se bodo javili prostovoljno. Da pa privabijo tudi nefašiste, so bile častniške plače tako zvišane, da bodo tudi najrevnejši lahko živeli ob njih. Odpravili bodo tudi častniško menzo, da tako odpravijo socialno razliko med častniki in moštvom.

Novice o teh izpremembah ne bodo pomagale pri nabiranju moštva Badogliju in drugim italijanskim generalom na naši strani, kjer morejo biti častniki samo premožnejši možje.

Kako skrbno izrabljajo Nemci naše težave v Italiji v svojo korist, kažejo tudi veliki napisi, ki so se pojavili v ljudskih kuhinjah tedne poprej, predno je izgledalo zavzetje Rima zelo blizu. Napisi so opozarjali Rimljanke, naj si zapomnijo, kako lepo diši juha, in naj jo primerjajo s slabo čorbo, ki jim jo bo prinesel žid Lehman — generalni direktor Herbert H. Lehman za UNERA. Mussolinijev propagandni minister je očividno vedel, da je Rim izgubljen, toda vedel je tudi, da njegova naloga ni končana.

Kakor narašča odpor v Italiji, ne samo proti kralju Viktorju Emanuelu, temveč tudi proti monarhističnim generalom, ki so ga podpirali, tako prihajajo zavezniški voditelji do prepričanja, da je bila ena izmed najbolj prebrisanih propagandnih potez "fašistično-republikanska vlada". Njegova prebrisanost mu ne bo koristila mnogo, toda zaveznikom utegne priza-dejati mnogo težav. — ONA.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpišite svoj list!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočnik tajnika 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsednika

MICHAEL K. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3587 W. 68th St., Cleveland 2, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7928 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 2879 Randall St., St. Louis 7, Mo.
URBULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje 833 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 233 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH 1837 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 708 E. 260th St., Euclid 17, O.

Parolni odbor

ANTON SHULAN, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARGICH 215 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC 19311 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDRICH 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 180th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK ZATTE, predsednik 3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVESEK 15013 Upton Ave., Cleveland 10, Ohio
ANDREW GRUM 17182 Snegden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 23 Westlax Ave., Peru, Ill.

Glavni urednik

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 3219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

Finci se bore proti Rusom

Finske čete se še vedno borijo v južni Rusiji, čeprav v Helsinku trdijo, da se borijo neodvisno od Nemčije.

Članek Y. Iljinskega v uradnem biltenu sovjetskega poslanstva v Washingtonu pod naslovom "Finske čete na sovjetsko-nemški meji" navaja časopis Koelnische Zeitung:

"V tej vojni so se finski prostovoljci iz vseh predelov pridružili diviziji SS-Viking, da se naučijo pravilnega vojskovanja in da se borijo proti Sovjetski uniji. Borijo se na Kavkazu in v Ukrajini. Nemci in Finci vedo, da se lahko zanesejo drug na drugega..."

Iljinski pripominja, da je leta 1942, ob času, ko je Finska izjavila, da se bori neodvisno od nemško-ruskega konflikta, finska brigada petih bataljonov izgubila 700 mrtvih v boju pri Donu! — ONA.

Francoska taborišča v Alžiru

Pierre Bloch, socialistični poslanec iz Aisne in poverjenik za notranje zadeve v francoskem komiteju za narodno svobodo, se je pravkar vrnil s pota po taboriščih v Mecheriji in Bossuetu, kjer je interniranih 1260 ljudi.

Od teh je 398 francoskih političnih kaznjencev, skoraj 500 je Italijanov, drugi so raznih narodnosti, nekaj je tudi zločincev, obsojenih po kazenskem zakoniku.

Med francoskimi profašisti, ki so bili obsojeni po osvobodilnem komiteju, so generali Jean Martin, Henri Francois in Louis Blan, ki so bili preje voditelji Petainove legije.

Italijani so bili internirani po odredbah o sovražnih tujcih in so večinoma iz Tunisa. Antifašiste med njimi izpuščajo, ko natančno prouče njih papirje.

Interniranci imajo vsi enako pravico do odmerka vina in 400 gramov kruha vsak dan in do

FOR DEFENSE

BUY UNITED STATES SAVINGS BONDS AND STAMPS

mrzle prhe, higijenske prilike in knjižnice. Dobe vsak teden zavitek, vsake tri tedne pa obisk žen in prijateljev.

Polkovnik Pierre Tissier, advokat, je na čelu komisije, ki pregleduje taborišča. — ONA.

Pripravite svoje prijave za davke takoj

Washington, D. C. (OWI). — Urad za notranje dohodke poziva vse delavce in uradnike, da prijavijo svoje dohodke in "victory" davke, kakor hitro dobijo obračun zadržanih zneskov, ki jih sedaj imajo dobiti od delodajalcev.

One obračune jim mora delodajalec izročiti do konca januarja in ti obračuni kažejo, koliko so posamezniki zaslužili in koliko davka jim je bilo zadržanega v letu 1943. Tako bo imel delavec ali uradnik glavne številke za izpolnjenje svoje objave.

Urad priporoča, da je zelo koristno, če vsakdo to stori čim prej. Glavni vzrok za pospešnje je, da bi mogli določiti do 15. marca, ki je zadnji dan za prijavo, koliko davkov morate plačati. Nekateri dolgujejo mnogo, drugi samo malo, tretji pa dobite še kaj nazaj. Sami sebi ste dolžni, da to hitro razčistite. Najenostavnejši način je, da takoj izpolnite formular. Ako ga pošljete takoj, pomagata uradu, da zaključí vaš račun.

MY SWEETHEART GOT A MEDAL - WILL HE GET A VOTE?

IF YOU WANT TO FIGHT... BULLETS & BALLOTS

THEY'VE COME TO VOTE! - DEMOCRACY

Tri igralke, ki so obiskale kongresnike v Washingtonu, da jih pridobije za načrt, da bodo vojaki lahko volili pri predsedniških volitvah.

Himmler (Japoncu): "Kaj misliš, kam pa prideš s menoj vred?"

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FAIRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

53

Lina je zadelana z degtom, vrata so zaprta. V kabini vlada duševna vročina. Tomaž ne spi in je ves v znoju. Sapo lovi, potem pa naenkrat skoči iz postelje in se brez šuma odpravi v veliko kabino, od tam pa po glavni lestvi v krovno kajito. Oblečen je prav malo. Nočni vetrič se ujame v njegovo široko spalno srajco brez rokavov in v tenke spodnjice, ki sedaj vihrajo okrog močnih stegen. Tomaž koraka bos od leve na desno, potem do ograje in se nasloni nanjo. Potem se skloni vznak in z odprtimi ustmi vsrkava vase sveži nekoliko hladni vetrič. Z obrazom je obrnjen proti morju, pogled dvignjen v nebo, posuto z zvezdami. Morje se svetlika v globini, kakor da se je tam vžgalo na milijarde čudovitih bakelj. Njihov modrikasti soj migota v daljavah, ugašuje od sekunde do sekunde z valovi in se prižiga iznova. Noč je razkošna, jasna kakor diamant.

"Bogami," mrmra Tomaž, "jaz norec se pa zapiram v ono peklensko kabino, ko je tu najlepši hlad..."

S polnimi pljuči vdihava moraki zrak, poln soli in vzduhov bližnje kopnine. Sence, vrat in prasa, prež znojna, se mu suše. Ves osvetlen ostane Tomaž ob ograji in ogleduje daljni horizont.

Tam so zasidrane kraljevske fregate, jedva miljo daleč. Toda od tod ne razloči trupa in jamborov. Edino svetilke na bugaritih medlo brle, tako da bi jih lahko zamenjal z zvezdami, ki sijajo malo nad gladino skozi lahko meglico. Tomaž gleda, ne da bi mnogo videl, in izprva ne razloči ničesar. Polnoč je že in admiralski zvonec udari osemkrat. Tomaž sliši te udarce in se spomni na stolpne ure v svoji domači daljni Bretaniji, kjer so ljudje često preravnili, da bi si omislili velike, gromke zvonove...

Toda njegovo sanjanje ne traja dolgo. Ob baterijah in jamborih se začujejo počit glasovi menjajočih se straž, kakor predpisuje regleman na ladjah Njegovega Velikanstva. Klic se ponavlja vedno iznova od fregate do fregate in doni zateglo in otožno v daljavo. Sedaj se Tomaž prisiljeno spomni na to eskadro, ki jo je že tolikrat prekinjal in jo v mislih pošiljal k vragu. Ves jezen tudi sedaj zapiska skozi zobe:

"Kaj mi naj teh pet prokletih psov res noč in dan laja okrog ušes?"

Potem zmigne z rameni in se okrene, da ne vidi več onih svetilk na bugaritih, ki jih je sedaj opazil in ki ga nekako ljutio. Potem koraka zopet gor in dol in jezen kolne nekaj pred se, končno pa premeri s svojimi koraki ves zadnji krov, ne da bi prav pazil, kam hodi. Pri tem pol nezavednem početju odpre tudi rešetko pri lini v veliko kabino, pri tem pa naenkrat neha kleti, ker noče, da ga kdo sliši. Kajti kabine pod krovom se skoraj dotikajo s svojimi kotli vrhnje line. Juana spi v največji teh štirih kabin. Od ostalih treh si je eno pridržal Tomaž zase, drugo ima Ludvik Guenole, v tretji pa spi zadnja mulatska sužnja, ki jo ima Juana, in ki čaka tu na vsak migljaj svoje gosposdarice.

Ko je Tomaž odprl lino, obstoji in se potem brez misli sklone, da pogleda v črni hodnik. Seveda ne vidi nič drugega kot temo. Toda duh raznih vonjav mu buši v nosdrvi, in Tomaž se strmo vrnava. Med težkimi vzduhi, ki se v tropični noči dvigajo iz speče ladje, spozna Tomaž primes Juaninega vonja, tako specifičnega, da bi ga Tomaž spoznal med tisočimi. Ta vonj mu biča živce in jih obenem slabi. Tomaž naenkrat popusti lino, se obrne na peti in ide na rob ladje, kjer se sedaj zopet nasloni na

ograjo. Le da je sedaj obrnjen proti kopnini. Veter mu piha sedaj v vrat in se igra s črnimi lasmi.

Na kopnini ni ene luči. Obala se ne razloči od temne morske gladine, morje je potihnilo in se tudi več ne sveti kakor prej. Nedaleč od "Lepe podlasice" se jedva razloči čoln, ki stoji na mestu, čeprav se precej živahno guglje sem in tja. Najbrže je na kak način pritrjen in valovje ga ziblje ob morda prekratki vrvi. Če bi Tomaž ostreje opazoval—in njegove oči so dovolj ostre za takšno delo—bi se bil gotovo začudil, kako da ni v čolnu žive duše, niti veslača ali krmarja, niti koga drugega. To je pa že nekoliko tajinstven čolnič, tako samotno pritrjen bogve ob kaj, za celo miljo daleč od obale!

Toda Tomaž zopet ne vidi niti kopnine niti vode, še manj pa pazi na zapušeni čoln sredi gladine. Glava je povečana, Tomaž gleda pred se v tla in vidi jedva trup fregate, ob katero butajo lahni vali. Tako stoji in pozablja na vse v mračnem sanjenju, ki se mu udaja. S stisnjenimi ustnicami pa sika nekatere nerazumljive in brezvezne besede.

Kdor bi prisluškoval, ne bi razumel najbrže ničesar. Le enkrat izgovori nekoliko jasneje: "Šest... sedem... osem noči!"

Očitno šteje, kako dolgo je že tega, kar se Juana trmasto drži najnovejše svoje voljice, da hoče spati sama. Niti grožnje niti prošnje je niso ganile, da bi bila odmaknila zopet od vrat v svojo kabino. Sicer so se takšne stvari dogajale včasih že tudi poprej. Toda še nikdar ni Tomaž občutil vsled tega nekega mračnega srda in nikdar še ni fizično in duševno toliko trpel zaradi te trme, skoraj kakor muke obsojencev... Takšna je božja previdnost, da že na tem svetu daje včasih prokletim okusiti duševne muke, ki naj bi dajale okus hujših muk na onem svetu...

"Osem noči," ponavlja Tomaž in se še vedno naslanja nad temno globino.

Roke se mu krčijo na podlaktih. Prsti tako divje slede notranjemu besu, da se nohti zapirajo skozi kožo v mišičevje. Nekaj črnih krvavih kapljic pripolzi iz rane.

Kar naenkrat pa popusti ta besni prijem. Iz odprtih ust ne pride več glas. Tomaž prime z obema rokama za ograjo in se nagne tako daleč čez njo, da izgleda, kakor da se hoče vreči v globino. Vendar pa ne pade, marveč se z napornim vseh mišic nagne tako daleč navzven, da pregleda vso zunanjo steno ladje iz večje bližine in bolj od strani ko odznotraj.

Baš navpič pod njegovim pogledom se odpira lina, ... lina velike kabine, v kateri spi Juana. — Ta lina je le na pol priprta ... zgornja vrata so zaprta, a zdolnja pa odprta in spuščena ... V zvezdnem svitu Tomaž jasno razloči rdečkasto notranjo barvo zdolnjih vrat. Sicer pa ne prihaja iz te line nikakršna sumljiva luč. Vendar se sliči od tam lahen šum — šum, ki ga ne moreš primerjati niti dihanju niti nobenemu drugemu šumu, ki sme prihajati iz spalnice poštene žene, bodisi da spi ali bdi ... Tomaž opre svoje noge med dva stebra in se nagne še bolj naprej, čez zunanjo ladijsko steno. Ko se sumljivi šum ponovi, mu kolena tako zatrepetajo in vse nanjo oprto telo z njimi, da strepeta tudi vsa ograja, ki pri tem nekoliko zaškriplje. Toda to škripanje se izgubi v vetru in škripanju mahajočih se vrvi in rajn.

Kajti šum, ki ga je Tomaž slišal, je bil poljub, in še eden, in še dva ...

(Dalje prihodnjic.)

Amerikane čete v akciji proti Japoncem na otoku Kwajaleinu.

"Kakor tunijski hrib, tak je. Še cerkvice ima svojo."

"Kaj je s to Katarino?" je vprašal Martin.

"Po denar hodi. Stari se trese zanj, kakor bi bil brez uma." Medtem je Martin zavil med njive. "Jutri se oglasi," je dejal in izginil v temi.

Križi na tunjski cerkvi so le sketali v tihni noči. Mirno so sople njive. Martin je obstal pri lesi. Prekobil jo je in se skril v vrtu, kajti pri Smrekarjevih so še gorele luči. Pri zadnjem poliču sta sedela oče in Gržina, trgovec z lesom. Liza se je skrila v kamro. Srce je slutilo, o čem se onadva v hiši pogovarjata. In vendar ni uganila. Smrekar mu je nalival, dokler se ni pričel tajati.

"Po najvišji ceni vam plačam les," je gostobesedil Gržina. "Naša hiša, naša hiša. ... saj veste kako..."

"Ne vem, premišljam..."

"Kaj bi premišljali, take cene še ni imelo drevo."

"Dobro. Udariva!" "Velja!" Smrekarju se je svetilo v očeh. Gržina se je oziral po sobi in mencial. Še nekaj bi bil povedal. Oni je poznal ljudi, zaslužil je, kaj hoče. Napeljal je.

"Za gospodarja me skrbi." Gržina je vzplaml. "Oče, na jeziku imam. Udariva še za hčer. O pustu bi naredili."

Stari je navidezno osupnil. Nato je važno pristavil: "Premišlil bom."

Martin je čakal dolgo, da sta se onadva ločila. Zadovoljno je spremljal gospodar bodečega zeta do stee in se široko vračal. Kmalu so ugasnile luči.

Martin se je splazil pod okno. Potrkal je narahla. Nihče se ni oglašil. Smehljaje se je dihal v okno ter hitro govoril:

"Liza! Je srček zaspan? — Liza, odprl! Te bodo zvezdice bodle v črne oči, boš videla, da nočjo svet na glavi stoji. Kožličke pri racki čepi, srna pri volu leži, jelen se s srako lovi, maček pri materi spi, oče pa z boso nogo za mucko nore. Od vrha nebes pa do črne zemlje moje srce visi in je žalostno tako, da še nikoli tega ni bilo."

Opravil je molitvico vasovavcev in napeto poslušal. Zazdelo se mu je, da je v izbi nekaj zašumelo. Radost je segla vanj. Za oknom pa je ostala gosta tema.

"Liza!" Vse tiho.

"Liza, še spodnja rjuha bi se oglašila, če bi ti ne ležala na njej!"

"Sem huda nate!" "Ze dobro. Povej pri spovedi! Odprl! Če ne! ..."

Tiho se je odprlo okno. "Po mlademu dekletu je zadisalo," se je smejal Martin.

Črni lasje so se usipali na gola ramena. Hotela jih je zagrniti z ruto, Martin ni pustil. Zaverovano je gledal v temne oči.

"Huda sem," "Povej, zakaj?" "Kje pa hodiš?" "Po Lučovnikovega smo šli. Ubil se je."

"Vidiš, Martin! — Pri meni te že tako dolgo ni bilo. Z drugimi hodiš, po vasi se mi posmehujejo."

"Kdo?" "Vsi!"

"Liza, ne bom se kregel s teboj. Z gorja me je prignalo, spušči me k sebi!"

"Nocoj ne!" "Čaka, bom videl!" V trenutku je bil na oknu. Hotela je zakričati, pa ji je že zatislil usta.

Trepetala mu je v naročju ter se branila pred vročimi objemi. Vdano so gorele svetle oči.

"Liza, ti si moje dekle."

Molčala je in stiskala ustnice. Vitka, kakor je bila, se je vila v močnih rokah.

"Liza," je šepetal, "Liza, včasih, ko se potikam po bukovju, se me loti taka bolezen, da ne morem vztrajati. Pobit sem in žalosten, k tebi moram."

Sladke besede je pila in se mu prižela na prsi.

"Martin, me imaš res tako rad?"

"Liza, ti veš, da še nisem nikoli lagal. Kadar te ne bom imel, me ne bo več."

Žalostno so strmele oči predse. "To bo kmalu, Martin!"

Čutil je, da jo je ranil. Njegovevemu smehu se ni mogla upirati.

"Martin, nikoli nisem vesela. Ti si kriv, pa tudi sama. Odkar te poznam, sem žalostna. Kadar prideš, bi te ne dala za svet. Ko pa hodiš tam gori in ležem sama, vstajam sama, mi je tako hudo pri srcu, da me peče. Ti boš moja nesreča, kakor te imam rada. Tebe vzamejo gore, jaz pa... Nihče te ne mara. Moj oče te ne smejo videti, domači te sovražijo, vidiš, le Liza je tista, ki te ne more pozabiti. Zato bo Liza še veliko trpela."

Martin je poslušal govoreče srce in je vedel, da je že vse tako mislil, kadar je počival na skali. Sklonil je glavo.

"Resnica je, Liza, kar praviš. Če bi me mati ne skrbila, bi me ne bilo več domov. Pogledaj, za očetom bi prevzel gospodarstvo, tebe bi oženil... na tako kmetijo... Kaj morem zato, da nočem. Dolgčas mi je tu doli, da ne morem povedati, kako. Mati me imajo res radi..."

"V nedeljo sva se srečali. Take reči mi prihajajo na um, ko ležim na preži. Bodi moja, bodi moja!"

Komaj je dihal. Trenutno pa se mu je izvila, kriknila je od čudne bolesti, zdrsula mu je iz naročja ter s strahom strmela vanj.

"Liza?" "Martin!"

"Kaj ti je Liza?" "Moj bog, moj bog, tako se te bojim, Martin!"

Gledal jo je in zmajeval z glavo. Po vsem životu se je tresla.

Februarski blizardi in Trinerjevo grenko vino

Kraljica zima je začela kazati svojo nagajivost, prinaša nam ledeno burjo, blizarde, meglo, slano in sneg. Ako hočete preiti mimo te nevarne sezone brez škode, tedaj morate paziti na normalno delovanje vaših črev. Ako je želodec v dobrem stanju, tedaj ima ves život dovolj potrebne moči za odpor proti boleznim. Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 je zanesljiva želodčna zmes in milo odvajalno sredstvo. Račite ga kot predpisano na steklenici. Nevarno je imeti preveč samozaupnosti; pojditte k vašemu lekarnarju in kupite Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1. Ako ga ne morete dobiti v vaši posrednici, tedaj pišite direktno na: Jos. Triner Corporation, 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill. Varujte svoje zdravje s Trinerjevim grenkim vinom in svojo svobodo z Vojnimi Zavezanecami. —(Adv.)

"Liza, povej, kaj ti je? ..."

"Nič ne vem, Martin. Nekaj me je napadlo, nekaj strašnega. Včasih ponoči se mi pokažeš ti, v sanjah... taka groza mi stisne srce, da bi vpila od strahu."

Dvignil jo je k sebi. "Ti si boječa, Liza." Besede so jo tolažile. "Midva ne bova nikoli srečna, Martin!"

"Meni ni za srečo, Liza. Nikoli je nisem iskal."

Noč je dihal skozi okno, dišale so pokosene trave, zvenelo je petje murnov v zemlji, onadva pa sta sedela tesno drug poleg drugega. V poljubu sta pozabljala vse.

"Martin! Dani se!" je zasepetala.

Stala sta pri oknu, nista se mogla ločiti.

"Letos sem izprošila, da pojdem v planino..."

"Poslušaj... če bom zavriskal, pridem tudi jaz gori... če ne, me ne bo!" Zasmejal se je in utonil v jutranjem somraku. Vzpenjal se je v reber. Preden je izginil v bukovju, se je nad dolino razlegel vrisk.

Liza je čula. Od sreče se je smehljala, ko je zapirala okno.

"Pride, pride," je šepetala, "morda... zadnjič..."

Po dolini so se majali težki vozovi s senom naloženi. Grabljice in kosci so peli v večer, ki so ga zlatile škrlatne zarje. Revez je sedel v bajti, kjer je v State 3341.

drugem kotu za pregrajo stala njegova pisana krava. Nekdo ga je poklical. "Če si notri, pridi ven!"

Pogledal je skozi okence. Pred bajto je stala ženska, oblečena v črno. Revez je ni spoznal. Stopil je na prag in jo gledal. V soko raščena je stala pred njim. Suhljata postava je pričala o pomankanju, kajti videlo se je, da je telo zmedlelo. Tudi plave oči, poteze žarečih ustnic so bile nekam trudne. Gosti, mehki lasje so ji malomarno padali na čelo in vdrti lica.

"Iz mesta je," je pomislil, "ničke šolničke nosi." Tiho se je zasmejal sam sebi, ko je uprl pogled v grudi, ki so še v devični čistoti dihalo pod obnošeno obleko.

"Me ne poznaš?" je vprašala. Po glasu je slutil. "Katarina!" Ozrla se je v dolino. "Kaj počne oni norec?"

"Dober človek je, zakaj bi bil nor?"

Katarina se je zlohotno posmešnila in naglasila s posebnim poudarkom: "Za vas!"

"Veliko jih poznam, ki jim je preje dobro storil. Čim starejši je, tem bolj se trese za denar."

(Dalje prihodnjic.)

ISČE SE: ANA MODIC

Leta 1938 je živela v Sheboyganu, Wis. Gre se za zelo važne stvari. Če kdo rojakov ve za njen naslov, prosim, naj ga proti primerni nagradi pošlje na spodnji naslov. Ako bo sama čitala ta oglas, naj se prijavi na naslov: PRILATELJ, 2687 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill. —(Adv.)

Razni mali oglasi

HIŠNIKI—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Nič ribanja. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Ob nedeljah in praznikih se ne dela.

EMPLOYMENT OFFICE

230 So. La Salle St.

HIŠNICE—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Nič ribanja. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Počitnice in bančni prazniki plačani.

EMPLOYMENT OFFICE

230 So. La Salle St.

KUHI A-1

Dobra plača. Dobro stanje. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Vprašajte pri

STELZER'S

Cor. Adams in Market sts.

IZREDNA PRILIKA.—Za \$1,700 tekoj in \$34,00 mesečno kupite dve novi 5-sobni hiši na 112 st. & Ave. M. Živite v eni, dajte drugo v najem po \$50,00, ali dajte v najem obe za \$100,00 na mesec. Pojasnila daje E. C. Mahoney, 135 S. La Salle, State 3341.

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA

STANE SEDAJ

\$2.50

→ Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani ←

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

TISKARNA S.N.P.J.

—sprojema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

... Cene zmerno, unikato delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue

Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 6864

Beli mecesen

Jui Kozak

"Ti zlata... predobra za ta svet. Še hoditi ni mogla. Preveč grešna je zemlja. Na rokah sem jo nosil tu gori. Včasih me je milo pogledala. "Roke te bodo bolele, Balant!" Meni pa nož v srce. Tako lahko kot megla, mene pa roke bolele? Oh!"

Molčali so.

"Tisto popoldne. Nosim jo od okna do okna. 'Balant, že cveto jablane?' 'Cveto, cveto,' sem dejal. 'Daj, da jih vidim!' Držal sem jo pri oknu, drobčkana se je smehljala. Jaz gledam. Čuden veter je zapihal. Še nikoli tak. Besede nisem zmogel. Kar začutil, da mrzle roke. Kot sneg blede mi je ležala v naročju. Mrzle roke, mrzle noge. S tistim vetrom je šla njena duša. Strp se je zamajal, tako sem se susedel."

V somračni sobi se je čulo le težko hropenje.

"Pa si se le še enkrat oženil, Balant."

Gledal je, kakor bi ne mogel razumeti. Nato je vzdihnil: "Za pokoro. Za grehe. Hudič je prišel z njo v hišo. Tukaj se je pa-

sel. Odpusti ji, nebeški oče, jaz ji ne morem."

Revez je poznal, kako je bilo. "Balant, si plačal?"

"U, u, koliko. Pa še prihaja."

"Pravi jo, da so jo videli v mestu."

Balantov obraz se je izpremenil. Strah ga je prešinil. "Kaj praviš?"

"Katarino so videli."

"Ven, ven, pravim. Proč iz moje hiše. Okradil me boste. Ven, ven!" je rjovel. Lica so gorela od strahu in jeze.

Revez in Martin sta odšla. Zunanja sta slišala, kako je kričal: "Zapri, zapri!"

"Čuden človek!" je dejal Martin.

Delavci, uposleni v jeklarni v Coatsvillu, Pa., podpisujejo obljubo, da bodo prispevali del svoje plače v sklad za vojno pomoč.